

Nr 1.

Ankom till Riksdagens kansli den 1 mars 1910 kl. 4 e. m.

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 1, i fråga om en af herr Hildebrand väckt motion, nr 43, angående skrifvelse till Konungen med begäran om utredning rörande lämpligaste medlen att motarbeta alkoholmissbruket i Sverige.

Uti en inom Första kammaren väckt motion, nr 43, i hvars syfte herrar *K. von Geijer* och *Sam. Clason* instämt, har herr *Hildebrand* föreslagit, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t hemställa, det Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning rörande de lämpligaste medlen att motarbeta alkoholmissbruket i vårt land samt därvid särskildt låta utredningen omfatta *dels* totalförbudets innebörd och antagliga konsekvenser i olika hänseenden och *dels* innebörden och de antagliga konsekvenserna af redan framställda eller andra förslag till genomgripande reformering af bestämmelserna rörande alkoholhaltiga dryckers utskänkning och utminuteri.

Motionären har i sin motivering till en början anfört ett par skildringar ur en stockholmsläkares nyligen utgifna broschyr i nykterhetsfrågan och anför vidare följande:

»Hvad skall då göras mot alkoholmissbruket och dess följder?

Svaret är så mycket svårare att finna, som man på alltför många håll möter ren likgiltighet. Samhället är i högsta grad intresserad, i

det dryckenskapen förorsakar stora utgifter och dessutom menligt inverkar på kommande generationer. En ytterst ifrig agitation är inriktad på uppnående af totalförbud mot tillverkning, import och försäljning af drycker med mer än ytterligt låg alkoholprocent; storstrejktidens erfarenheter af partiellt förbud tagas okritiskt till intäkt för tanken på helförbud och den med stor apparat igångsatta förbudsomröstningen afses tydligen blifva ett första klassens agitationsnummer.

Jag anser onödigt att här säga något om det fullständiga förbudets innebörd; jag tillåter mig i stället hänvisa till mina vid 1909 års riksdag väckta motioner i detta ämne (motioner i Första kammaren nr 28, 33 och 47, speciellt nr 47); några antydningar får jag längre fram anledning framställa. I detta sammanhang må endast skarpt framhållas det egendomliga däri, att, ehuru förbudets genomförande skulle få de mest omfattande verkningar ej blott för vårt lands inre ekonomiska förhållanden, statsfinanser m. m. utan äfven för våra handelspolitiska förbindelser med de vinproducerande länderna, staten direkt ekonomiskt understöder förbudsagitationen, *utan att någon verklig uttömmande utredning verkställts af förbudsfrågans innebörd och konsekvenser*. Det är med detta som med så mycket annat: man låter allt drifva utan att ens vårda sig om att tillse, hvart utvecklingen bär hän.

Jag nämnde, att staten ekonomiskt understöder förbudsagitationen. Till stöd för detta mitt påstående vill jag hänvisa till Kungl. Maj:ts proposition nr 184 till 1909 års Riksdag och till Riksdagens däraf föranledda skrifvelse nr 201 till Kungl. Maj:t. Med åtskilliga ändringar af hvad Kungl. Maj:t föreslagit har Riksdagen lämnat bland annat:

till främjande af centralförbundets för nykterhetsverksamhet under år 1910	kronor 10,000
till anordnande af kurser i alkohologi och hälsolära under 1909 och 1910	» 83,000
såsom understöd för år 1910 till utgifvande af åskådningsmateriel för nykterhetsundervisning	» 3,500
till främjande af Sveriges nationaltempels af Templarorden studieverksamhet under år 1910	» 3,000
för främjande af nykterhetsorden Verdandis studieverksamhet under år 1910	» 2,000
för främjande af Sveriges storloges af I. O. G. T. studieverksamhet under 1910	» 8,000

för främjande af Sveriges Blåbandsförenings studieverksamhet under år 1910	kronor 3,000
för främjande af Nationalgodtemplarordens studieverksamhet under år 1910	» 2,000
för främjande af nykterhetsföreningen Hvita bandets studieverksamhet under år 1910	» 2,000

Då man känner den varma öfvertygelse om totalförbudets nödvändighet, som besjälur studieledare och föreläsare i »alkohologi» och liknande ämnen, måste man såsom inför ett enkelt faktum stanna inför detta, att *staten med mera än 100,000 kronor enligt beslut vid en enda riksdag bidrager till sådan upplysningsverksamhet i nykterhetsfrågan, som alldeles direkt afser väckande af en bestämd öfvertygelse om totalförbuds oafvisliga nödvändighet.*

Jag vill tillägga, att denna min anmärkning ej så mycket gäller anslagen — till de flesta anslagsbesluten har jag själf såsom medlem bidragit, i det jag af olika anledningar ansett dem mer eller mindre ofrånkomliga — utan fastmer den omständigheten, att staten här ekonomiskt stödjer en kraftig agitation utan att ha klargjort, hvad den sak verkligen innebär, som agitationen åsyftar att föra fram.

Kan det verkligen kallas politiskt klokt att år efter år lämna dessa statsbidrag utan att åtminstone undersöka totalförbudets verkliga innebörd och antagliga konsekvenser? Det oförnuftiga häri från statssynpunkt torde ligga klar för enhvar, som vill pröfva lugnt och objektivt. Det är därför en trängande nödvändighet, att totalförbudet göres till föremål för en ingående undersökning.

* * *

Jämsides med agitationen för totalt landsförbud pågår arbetet för användandet af *det lokala eller kommunala vetot*. Jag förbigår här alldeles trätöpunkten om *omröstningssättet*, hvilken skjutits i förgrunden af dem, som med »lokalt veto» mena allenast beslut om veto, fattadt inom kommun medelst allmän, lika och direkt rösträtt för alla myndiga män och kvinnor. Rätt till kommunalt veto finnes redan i lag och i tillämpning. Här kan krafvet på utredning icke vara lika starkt, i det vi här röra oss inom gällande lagstiftnings ram; banden på den enskilde äro icke tillnärmelsevis så stränga som i fråga om landsförbud — tillverkningen

beröres ej direkt och inköp från andra orter eller tills vidare vid tillverkningsplatsen äro tillåtna — och det allmännas finanser kan aldrig beröras af det lokala vetot på samma sätt som vid landsförbudet. Äfven här finnas emellertid ett par punkter, som behöfde närmare undersökas.

* * *

Äfven de ifrigaste förbudsvänner anse, att ett fullständigt landsförbud kunde genomföras först efter en ganska lång öfvergångstid. Såväl för dem som för alla andra, för hvilka förbudet *icke* synes genomförbart, utan hvilka anse *ett effektivt arbete på andra vägar* vara af nöden för att motarbeta dryckenskapen, borde det stå klart, att rent praktiska åtgärder behöfva vidtagas för att bättre, än för närvarande är fallet, reglera utskänkning och utminuterung af starkare alkoholhaltiga drycker. I Göteborgssystemet äger Sverige ett försäljningssystem, som är principiellt godt och som i praktiken visat sig fullt användbart. Men det behöfver reformeras. I fråga om utskänkningen af brännvin har man kommit mycket långt på reformernas väg, men utskänkningen af öl och vin är därbredvid dåligt ordnad, och mot utminuterungen — bland annat liter-supningen — kunna starka och befogade anmärkningar göras. Systemet är halft eller mindre än halft och kan därför ej bedömas som ett organiskt helt. Vill man bättre motarbeta dryckenskapen, krävas här genomgripande reformer. Ett af mig vid förra riksdagen väckt förslag om skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran af utredning rörande ölhandels öfverlämnande till bolag liknande Göteborgssystemen vann ingendera kammarens bifall. Då jag nu återkommer med en motion i nykterhetsfrågan, vill jag ej stanna vid hemställan om en sådan begränsad utredning. Liksom landsförbudet kräfver en ingående undersökning, erfordras en liknande om de öfriga vägar, på hvilka samhället kan tänkas blifva i stånd att bekämpa dryckenskapens onda makter.

Först efter en utredning både häraf och af totalförbudet kan man öfverblicka *hela* nykterhetsfrågan och komma öfver till en mera följderiktig nykterhetspolitik från det nuvarande famlandet, hvars egendomliga innebörd synes mig vara, att statsmakterna i regel afvisa reformförslag såsom mindre nödvändiga, men samtidigt ekonomiskt stödja agitationen för totalförbudet.

En anledning att redan i år återkomma med ett utredningsförslag finner jag däri, att efter 1909 års riksdag, såsom en frukt af det parti-

ella förbudet under storstrejken, ett positivt moderat nykterhetsprogram framlagts af doktor Ivan Bratt i Stockholm, först i form af tidningsartiklar, som sedermera utgifvits i broschyrform (*»Kan nykterhetsfrågan lösas utan totalförbud? Ett reformprogram»*. Stockholm 1909. 48 sid. Pris 60 öre.)

Dr Bratts program innebär i korthet följande:

Alkoholmissbrukets förbannelse bör tagas bort från folket, men de medel, som allmänt förordas, måste kritiseras och delvis utdömas. »Det är icke den kvantitet alkohol, som en viss individ förtär, som bör läggas till grund för en samhällelig reaktionsåtgärd, men det skadliga sociala följd tillstånd, som däraf inträder.» Det gemensamma för de nuvarande restriktivbestämmelserna är, att de äro lika för alla. Hvad man vinner är i stort sedt endast inskränkning i de måttligas konsumtion och ovilja mot restriktivbestämmelser. Den lagstiftning, som på detta område är så trängande nödvändig, måste utgå från helt andra, modernare åskådningssätt. Absolutisterna vända sig ej emot missbruket, utan emot själfva alkoholen, kräfvande totalförbud. »I apologetiskt syfte har en egenartad samling af heterogena kunskapsmassor, där kritiken stått i skamvrån, sammanförts och fått namn af alkohologi.» Utanför förbudsvännernas led är intresset för nykterhetsfrågan mycket liten, okunnigheten däremot stor. »Man har nöjt sig med att granska af förbudsvännerna framställda förslag för att godtaga dem eller förkasta dem — mest det senare.»

En hufvudfråga gäller de privatekonomiska intressenas »afkoppling». Den ekonomiska vinsten af alkoholhandteringen borde tillfalla staten. Om kommunernas spritinkomster väl öfverförts till staten, är tiden mogen för att lägga ölet under Göteborgssystemet.

Ytterligare restriktioner för *utskänknings* af brännvin kunna ej gärna göras utan samtliga förändringar i grunderna för *utminuterings*; i dennas nuvarande anordning ligger redan nu källan till nio tiondelar af allt alkoholmissbruk. *Utskänkningsställena böra vara öppna för alla, utminuteringsställena endast för dem, som inneha särskild rättighet.*

Man har i småstäder sökt praktisera den metoden att icke utlämna spirituosa till vissa i orten väl kända, om än ej välkända individer. Systemet är icke tillfredsställande, utan bättre vore att göra rättighet att å utminuteringsställen inköpa spirituosa *beroende af särskildt tillstånd.*

»Till viss myndighet, exempelvis öfverståthållareämbetet för polis-ärenden, ingår den person, som, icke nöjd med att kunna erhålla alkohol

på restaurang eller hos vänner och bekanta, utan som önskar att i sitt hem eller annorstädes kunna förtära brännvin och därmed likställda drycker, öl eller vin, en å tryckt formulär affattad anhållan om rättighet att å visst utminuteringsställe köpa dylika drycker.

Denna ansökan, som, därest vederbörande är gift, torde böra vara undertecknad äfven af hustrun, bör måhända vara affattad så, att den icke direkt inbjuder notoriska missbrukare att i onödan besvara myndigheterna. Man kan väl tänka sig en på heder och samvete afgifven försäkran från den som gör ansökningen, att han själf anser sig bruka alkoholen måttligt, icke till skada för sig själf, sin familj eller sin ekonomi. Att låta vederbörande besvara en fråga om och i så fall huru många gånger han under hvart och ett af de tre senaste åren blifvit ådömd böter för fylleri torde icke skada, ehuru ju myndigheten har tillgång till fylleriregistren. Eventuellt böra två välkända personer intyga den sökandes nyktra och ordentliga lefverne.

Kan någon annan än den, hvars kraf att köpa alkohol i *obegränsad* mängd samhället inte har något intresse att tillmötesgå, med ovilja betrakta formen på denna ansökan?

Den sökande äger rätt att uppge två utminuteringsställen, ett för brännvin och öl, ett för viner och finare spirituosa, och *endast från dessa berättigar honom bifall till ansökningen att köpa ofvannämnda drycker.*

Skulle han emellertid nu eller framdeles önska rättighet att köpa från flera affärer, så förmenas honom detta i regel ingalunda, men härför får han erlægga viss afgift, motsvarande kostnaderna för det ökade registreringsbesväret. Vid flyttning till annan stadsdel erhålles kostnadsfri transport af rättigheten.

Denna ansökan remitteras till särskild sakkunnig myndighet, därest sådan finnes inrättad, hvilken har till uppgift att vara väl underrättad om och noggrant öfvervaka alla med alkoholförhållandena inom kommunen sammanhängande företeelser. Försedd med tillstyrkande eller motiveradt afstyrkande, återgår ansökan till öfverståthållareämbetet, som meddelar beslut.

Bifalles ansökningen, gäller den, där den icke förverkas, för lifstid. Den bör lösas med viss summa, exempelvis 2 kr.

Till de uppgifna utminuteringsställena ingår från myndigheten upplysning om namn, adress m. m. på den, som erhållit rättighet, hvilket registerföres. Vederbörande tilldelas visst nummer i viss serie i registret, öfverensstämmande med nummer och serie å den beviljade rättigheten.

Hvarje utminuteringsställe (respektive vinhandel) kommer härigenom att erhålla en bestämd, begränsad kundkrets af, låt oss säga, 1,500 personer, högt beräknadt, hvilken kundkrets försäljaren småningom lär sig känna.

Försäljaren ansvarar för allt; muntligt, skriftligt eller pr telefon rekvirerad spirituosa hemsändes till vederbörandes bostad eller afhämtas af rättighetsinnehafvaren själf eller af ett af *försäljaren* känt ombud för denne.»

»Medför ett system, fotadt på dessa grunder, stora besvär och kostnader? Knappast. Ett register på 1,500 personer är icke afskräckande. Kostnaderna täckas af »stämpelafgiften».

Är det betungande för den enskilde? Hvad fordras af honom?

Att *en gång* inlägga en ansökan i enlighet med tryckt formulär.

Att, därest han vill köpa spirituosa från flera än två bestämda affärer, härför erlægga en likaledes en gång för alla bestämd afgift. Hvilket dock vore opraktiskt. Ty vill han köpa en viss sorts spirituosa i viss »främmande» vinhandel, uppger han blott sin adress och numret på »sitt eget» utminuteringsställe. Hemsändningen via detta utminuteringsställe sköter nog vinhandlaren om!

Att, därest han från ut- eller inrikes ort pr post, ångbåt eller järnväg erhåller spirituosa, låta utlösa försändelsen genom sin utminuteringsaffär i stället för direkt.

Dessutom är han skyldig ansvara för att den spirituosa han tillhandlat sig ej missbrukas af honom själf eller andra. Följer nämligen häraf missbruk af den art, att det kan förhindra person att erhålla dylik rättighet, *går den person förlustig sin rättighet, hvars spirituosa gifvit upphof till missbruket*. Först efter viss tid, exempelvis ett halft till fem år, kan ansökan om rättighet förnyas.

Rättighet bör i regel ej lämnas person, i hvars familj eller hem ej alla myndiga medlemmar äro berättigade erhålla dylik.

Skäl för afslag på anhållan eller indragande af rättighet är, utom uppträdande i berusadt tillstånd på offentlig plats, motiveradt utlåtande af särskild alkoholnämnd eller öfriga omständigheter, där den beslutande myndigheten så pröfvar skäligt. Besvärsmöjlighet må ju finnas, kommer troligen mycket sällan till användning.

Bland Stockholms myndiga invånare kommer naturligen en stor del aldrig att begära dylik rättighet. Att sakna den kan därför aldrig bli en förhatlig prickning. Endast ett fåtal komma att få afslag. Många

(törs jag säga 20,000) veta med sig genom anhållans formulering, att det icke är lönt att begära. För dessa stå utskänkningsställena öppna; *detta är den säkerhetsventil, som gör, att för litern icke kommer att bjudas förförande pris.*

Andra åter komma icke att begära rättighet, emedan annan familjemedlem innehar dylik.

Slutligen komma absolutisterna icke heller att besvara myndigheterna härmed.

Den sista frågan återstår att besvara: kan den, som saknar rättighet, icke köpa sprit från någon, som är den lycklige, men oförtjänte innehafvaren af egen rättighet? Kan smyghandel förekommas?

Härtill kan svaras följande:

Hvem som helst får icke rättighet, särskildt icke lågt stående individer, som göra hvad som helst för pengar.

Risken, att det upptäckes genom hvems förmedling spriten åtkommit, då missbruket föreligger, är stor. Humanare, rättvisare och effektivare straff än rättighetens förlust kan ej tänkas.»

En anmärkning mot genomförbarheten af detta förslag rör sig om sättet för spritvarors försäljning till personer, boende utom kommunen. Till dylika personer bör icke direkt utlämning ske, utan sändes det rekvirerade *pr järnväg eller pr post* till den uppgifna adressen. Skulle mottagaren bo inom område, där motsvarande lagstiftning äger tillämpning, blir det hans sak att genom den minutaffär, till hvilken hans rättighet är förlagd, låta utlösa försändelsen, i annat fall utlöser han den direkt.»

Kommunala nämnder borde få till uppgift att bistå myndigheterna, lämna råd och upplysningar, ha tillsyn öfver upptagningsanstalter, afgifva förslag och utlåtanden m. m. Läkare böra i större utsträckning dragas in i striden emot alkoholmissbruket. Frågan om internering af alkoholister skall ställas i naturligt sammanhang med öfriga åtgärder och ett kraftigare arbete inriktas på behandlade alkoholisters bevarande åt samhället såsom nyktra arbetare.

D:r Bratts förslag innehåller enligt min mening mycket att taga vara på. Anmärkningar ha ej saknats, men åtminstone i en del fall ha de snarast synts härflyta ur bristande eftertanke eller en lättsinnig brist på intresse för hela nykterhetsfrågan. En af hufvudgrunderna är en särskildnad i behandling mellan nyktra alkoholförbrukare och sådana, som ej kunna hålla sig nyktra. Att en sådan skillnad kan och bör göras,

synes mig vara klart; lika klart torde det vara, att medverkan erfordras från allmänhetens sida för att få en sådan särskildnad till stånd. Man har anmärkt på banden på utminuteringen, men därvid förbisett, att just här för närvarande de största bristerna ligga och att man därför just här måste inrikta det kraftigaste reformarbetet.

Att förslaget förtjänar en grundlig utredning synes mig stå utom allt tvifvel.

* * *

Skulle en omfattande utredning komma till stånd, är det af vikt, att programmet för densamma blir väl genomtänkt och att anordningarna i öfrigt blifva lämpliga. Utan att framlägga något definitivt förslag — det blefve ju i alla händelser Kungl. Maj:t, som ägde att bestämma — tillåter jag mig göra några antydningar och uttala ett par önskemål, närmast för att gifva en klarare föreställning af den af mig ifrågasatta utredningen.

Ett utkast till program kunde exempelvis *bland annat* upptaga följande utredningspunkter:

A. *Alkoholmissbrukets skadliga följder.*

På sedligheten. Såsom anledning till brott och ordningsförseelser. — På hemmen och samhället. Såsom anledning eller främjare af sjukdomar. — På kommande generationer.

B. *Utredning angående totalförbud.*

I. *Hvad vill man vinna?*

Hvilka förbättringar i fråga om brott och fylleriförseelser?

Hvilka förbättringar i fråga om hygien och hälsovård?

Hvilka förbättringar i fråga om hemlif, sedlighet, samhällslif och folkuppfostran?

Hvilka förbättringar i fråga om det kommande släktets förbättring?

Hvilka besparingar vill man vinna i fråga om fängelser, polisväsen, sjukvård, fattigvård m. m.?

II. *Hvilka svårigheter möta?*

Ekonomiska: Utlösning af nuvarande industri- och näringsidkare? Handelssvårigheter eller handelskrig med de vinproducerande länderna? Ökad beskattning för att ersätta inkomsterna till det allmänna af alkoholförbrukningen?

Folkpsykologiska: Kan totalförbudet komma att egga till öfverträdelser? Kan laglydnaden förslappas såsom vid all långt drifven förbudslagstiftning? Kunna öfverträdelser och uppfattning af deras tillåtlighet menligt inverka på sedligheten?

Tekniska och kommersiella: Kunna alkoholhaltiga drycker lätt tillverkas i hemlighet? Kan priset tänkas blifva så högt, att det uppbär stora kostnader och eggjar vinningslystnaden? Hur hindra smuggling? Hur hindra, att sprit till industriellt bruk kommer till användning som dryck (ev. i blandningar, som delvis upphäfva tillsatt dålig smak)?

III. *Hvilken minsta öfvergångstid skulle erfordras?*

C. *Utredning angående andra medel att motarbeta alkoholmissbruket.*

I. *Det kommunala vetot.*

Hvad vill man därmed vinna? Skillnaden mellan detta och totalförbud? Hvilka brister vidlåda detta system?

II. *Göteborgssystemet.*

Hvilka äro dess principiella förtjänster? Hvad har det uträttat? Och dess brister? Kan Göteborgssystemet reformera sig själf? Bör Göteborgssystemet öfvertaga äfven tillverkning af brännvin? Bör öl- och vinhandeln inordnas direkt under bolag, liknande Göteborgssystemet?

III. *D:r Bratts program.*

Hvilka äro dess förtjänster? Och brister? Kan en målmedveten nykterhetspolitik byggas på dess grund?

IV. *Kan principen om det enskilda intressets utestängande från all försäljning af alkoholhaltiga drycker konsekvent genomföras?*

Hvilka fördelar skulle därmed vinnas? Och hvilka svårigheter skulle möta? (Ekonomisk utlösning, försäljningens omordnande etc.)

V. *I hvad mån kunna de önskemål, som upptagas här ofvan under B. I, vinnas med de medel, som utredas under afd. C?*

D. *I hvad mån och i hvilka punkter kunna utomlands gjorda erfarenheter vara vägledande?*

Detta utkast gör icke anspråk på att angifva något enhetligt program. Den tjänsten torde det dock göra att i någon mån klargöra hvad jag afser med krafvet på utredning. Ingen, som närmare öfvertänker de olika punkterna, torde kunna förneka, att däribland finnas många, som ur samhällets synpunkt *måste* utredas, som icke alls äro utredda och som omöjligen kunna utredas på enskild väg.

Af den största betydelse vore enligt min mening att sakkunnigt utreda alkoholmissbrukets verkliga följder samt bästa sättet att häfva dem och att behandla alkoholister. Härvid kräfvades med nödvändighet hjälp af erfarna läkare. Svenska läkaresällskapet har behjärtat det stora behovet af utredning på dessa och närliggande punkter och för ändamålet tillsatt en kommitté, som för närvarande arbetar. En intim samverkan med densamma skulle helt visst vara nyttig för dem, som eventuellt finge att göra med en omfattande utredning för statens räkning.

Mot utredningskrafvet invändes ofta, att arbetsmateriet blir ofantligt. Detta är alldeles riktigt, men så mycket viktigare är det, att man snarast möjligt griper sig an med saken, innan hela frågan glidit ännu ett godt stycke framåt: endast den blinda tror här på ett fasthållande af status quo. För hvarje år, som går, inträder en förskjutning till förmån för totalförbudet, med den oerhörda risken ej blott att man kan komma fram till illa öfvertänkta och förhastade beslut af oerhörd betydelse, utan äfven att en reaktion emot *all* nykterhetsrörelse kan skapas. Skall man på någon väg komma fram till målmedvetenhet och följdriktighet, så är det på den väl ordnade utredningens.

De stora svårigheterna torde ställa alldeles särskilda kraf på en ändamålsenlig anordning af utredningen. Hufvudsaken är här som alltid att få de rätta personerna. Det vore måhända klokt, att ett par, tre personer finge i uppdrag att insamla och bearbeta en hel del material och uppgöra förslag till besvarande af vissa spörsmål, innan frågan i sin helhet eventuellt öfverlämnades åt en kommitté af representanter för olika uppfattningar i nykterhetsfrågan. Att ett godt samarbete, utan störande kollisioner, må kunna åstadkommas med den år 1909 tillsatta kommittén rörande det allmännas frigörande etc. synes mig lika önskvärdt som naturligt, eftersom den kommitténs uppdrag icke alls gör den här ifrågasatta utredningen onödig. Tvärtom torde dess arbete delvis komma att så att säga hänga i luften utan den grundliga komplettering, som här ifrågasättes.»

Utskottet delar fullständigt motionärens mening, att en omfattande utredning af de olika spörsmål, som tillhopa utgöra *nykterhetsfrågan*, är af behovet påkallad, helst som det nu gäller att lägga en annan grund för nykterhetsarbetet än den, som 1855 års lagstiftning angifver; och vill utskottet i detta sammanhang erinra att, på grund af skrifvelse från förra årets Riksdag, en kommitté redan har under utred-

*Utskottets
yttrande.*

ning frågan om det allmännas frigörande från ekonomiskt beroende af från rusdryckshandteringen härflytande medel. Ej blott bland de organiserade nykterhetsvännerna utan äfven i de flesta andra kretsar framträder den uppfattningen allt starkare, att samhället kraftigare än hittills måste bekämpa alkoholmissbruket med dess skadliga, ofta fördärfbringande följder icke allenast medelst ökad upplysning utan också genom mera restriktiva åtgärder; och är det egentligen angående den olika beskaffenheten och graden af dessa senare, som meningsskiljaktigheter råda. Vid hvarje riksdag föreligga också reformförslag i stort antal; men det ställer sig under nuvarande förhållanden mycket svårt, om ej omöjligt, att kunna öfverblicka deras ställning till hvarandra och till frågan i dess helhet. En rationell behandling af hithörande frågor förutsätter utan tvifvel, att utvecklingslinjerna blifvit klarlagda genom en utredning.

Gifvetvis bör denna utredning ej bindas vid det i motionen framlagda programmet, hvilket ju också af motionären betecknas blott som ett utkast. Utskottet anser det dock vara uppenbart, att utredningen i första rummet bör omfatta frågan om *totalförbud*; och finner utskottet det vara af största vikt, att en ingående utredning verkställes för att kunna utröna, huruvida och på hvad sätt denna i hela landets förhållanden djupt ingripande fråga kan lösas. Utskottet, som antager, att denna fråga säkerligen kommer att kräfvä den jämförelsevis längsta tiden och erfordra den grundligaste utredningen, anser vidare, att utredningen bör omfatta äfven andra spörsmål i nykterhetsfrågan, och detta så mycket hellre som snart sagdt alla förespråkare för totalförbud ju dock tänkt sig en längre öfvergångstid för dess genomförande.

Beträffande formerna för utredningens anordnande vill utskottet, då utredningen i sin helhet måste kräfvä en afsevärd tid, framhålla önskvärdheten däraf, att allt reformarbete på detta område ej må behöfvä afstanna under utredningstiden. För att vinna detta mål torde en del frågor af praktisk betydelse kunna upptagas och blifva föremål för specialutlåtanden. Genom en sådan arbetsfördelning skulle möjlighet vinnas för Riksdagen att relativt snart kunna erhålla speciella reformförslag till afgörande, utan den nu förefintliga risken att dessa blifva lidande af brist på konsekvens och planmässighet.

På grund af hvad sålunda anförts får utskottet hemställa, att Första kammaren för sin del beslutar,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t hemställa, det Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning rörande de lämpligaste medlen att motarbeta alkoholmissbruket i vårt land samt därvid särskildt låta utredningen omfatta *dels* totalförbudets innebörd och antagliga konsekvenser i olika hänseenden och *dels* innebörden och de antagliga konsekvenserna af redan framställda eller andra förslag till genomgripande reformering af bestämmelserna rörande alkoholhaltiga dryckers utskänkning och utminuterung.

Stockholm den 1 mars 1910.

På utskottets vägnar:

G. LAGERBJELKE.

Herren *Almgren* har ej deltagit i behandlingen af detta ärende.
